

τέλεσα ὡς ἔπρεπεν τὸ περὶ τοῦ ἀνθους πρόσταγμα τοῦ.

— Φίλοι μου, εἶπε τουρκιστὶ πρὸς τοὺς συνδαιτημένους του. Δὲν εἶναι διὰ κατάσκοπος τὸ ἀνθρωπάριον τοῦτο. Δὲν τὰ ἔχει σωστά. Εἶναι κουτὸς ὁ δυστυχῆς!

Καὶ ἐξηκολούθησε ταπεινοτέρᾳ τῇ φωνῇ μεταξὺ των ὁ περὶ ἐμοῦ λόγος, ἀλλὰ δὲν ἤκουον τί ἔλεγον· ὁ Ἀράπης μ' ἔσυρεν ἔξω τῆς σκιάδος καὶ με ὠδήγησε πάλιν εἰς τὴν φυλακὴν. Δὲν ἦτο ἐκ τῶν καλλιτέρων νυκτῶν μου ἐκεῖνη, οὔτε ἡ ἐπομένῃ, ἀναγνώστα μου. Τὴν ἐπιούσαν ἀπήχθησαν τῆς φυλακῆς οἱ δύο χωρικοὶ καὶ δὲν ἐπέστρεψαν, ἔμμενον δ' ἐντὸς αὐτῆς μόνος καὶ ἔρμηνος, μετρῶν τὰς ὥρας καὶ ἐλεινολογῶν τὴν τύχην μου, καὶ συλλογιζόμενος τί ἄρα ν' ἀπέγινεν ὁ Παντελῆς καὶ ὁ ὄνος του.

Τὴν ἐπομένῃν πρωτὰν με ὠδήγησε πάλιν ὁ Ἀράπης ἐνώπιον τοῦ Ἀγᾶ. Ἐβάδιζον περιλύπος καὶ καταβεβλημένος. Μία μόνη μοι ἔμμενεν ἐλπίς, ἡ ὑπόληψίς μου ὡς πτωχοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ἤμην ἀποφασισμένος νὰ τὴν ἐκμεταλλευθῶ ὡς τελευταίαν σάνίδα σωτηρίας. Ὁ Ἀγᾶς ἐκάθητο ροφῶν τὸν ναργιλὲν του, περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τῆς συνθήους συνοδίας του. Ὁ διερμηνεὺς ἕστατο πλησίον του με τὰς χεῖρας ἐσαυρωμένας ἐπὶ τοῦ στήθους.

— Προσκύνησε τὸν Ἀγᾶν, μοι εἶπε. Σοῦ δίδει τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλ' ἐπὶ ὄρω νὰ ὑπάγῃς πρὸς τὴν χώραν, ὄχι πρὸς τὰ χωρία, ὅθεν ἦλθες.

Ἐσκυφα καὶ ἐφίλησα τὴν ἄκραν τοῦ κραπέδου τοῦ Ἀγᾶ καὶ ὑπεχώρησα βήματά τινα. Ἀλλ' ἐσυλλογίσθην τὸν Παντελῆν καὶ τὰ βαρέλιά μου καὶ τὸν ὄρμον ὅπου ἤλπιζον νὰ εὑρῶ τὸ μέσον τῆς εἰς Τήνον ἐπιστροφῆς.

— Τί χάσκει ἐκεῖ; ἠρώτησεν ὁ Ἀγᾶς.

— Ἀγᾶ μου, εἶπον, ἀφήκα τὸ ὑποκάμισόν μου εἰς τὸ χωρίον καὶ πρέπει νὰ ὑπάγω νὰ τὸ πάρω.

Δὲν ἠνόνησεν ὁ Τοῦρκος τί λέγω καὶ ἠρώτησε τὸν διερμηνέα. Ἐκάγχασεν, ὅτε τῷ ἐξηγήθη ἡ αἴτησίς μου.

— Καλά, εἶπε, καλά. Σοῦ τὸ φέρουν τὸ ὑποκάμισόν σου, ἀλλὰ σὺ νὰ ὑπάγῃς πρὸς τὴν χώραν.

Ἐπροσκύνησα καὶ ἀπεσύρθη. Εἰς τὴν θύραν μ' ἐπερίμενεν ὁ Ἀράπης, προτείνων ἀγερώχως τὴν παλάμην.

— Τὰ χαψιάτικα, μοι εἶπε.

Εἶχον λησμονήσει ὅτι οἱ φυλακισθέντες ὑπόκεινται εἰς τοῦ φόρου τοῦτου τὴν ἀπότισιν. Ἐξήγαγον τοῦ κόλπου μου τὸ σακκούλιον ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶχον ὀλίγα γρόσια, τὸ προϊόν τῆς ἔως τότε πωλήσεως ἐκ τοῦ χαβιαρίου μου, καὶ ἤρχισα νὰ λύω τοὺς κόμβους του μετὰ προφανοῦς δυσαρσεκείας. Ἀλλ' οἱ κόμβοι ἦσαν πολλοὶ καὶ περιπεπλεγμένοι, οἱ δὲ δάκτυλοί μου δὲν

ἔσπευδον εἰς τοῦ ἐμπλέγματος τὴν λύσιν. Ἐχασε τὴν ὑπομονὴν ὁ Ἀράπης, ἡ μ' ἐλέησεν ἴσως, καὶ ὑψώσας τὴν χεῖρα τὴν κατεβίβασε ραγδαίαν ἐπὶ τοῦ αὐχένος μου, μοι ἀπήθυνε δύο λέξεις οὐχὶ φιλόφρονος ἀποχαιροετισμοῦ, καὶ ἀνεχώρησε. Ἡμην ἐλεύθερος, ἡ δὲ θύρα ἦτο ἀνοικτῆ· ἐξήλθον ἀνευ χρονοτριβῆς καὶ ἐβάδισα κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν ἔξοδον τοῦ χωρίου. Ἀλλ' ἡ πύλη ἦτο κλειστὴ καὶ οὐδεὶς παρ' αὐτὴν. Ἡτο Κυριακὴ, καὶ οἱ Χριστιανοὶ ἐλειτούργοῦντο εἰσέτι εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ πρώτη μου ᾄθησις ἦτο νὰ ὑπάγω κ' ἐγὼ νὰ εὐχαριστήσω τὸν Θεὸν διὰ τὴν λύτρωσίν μου, ἀλλ' ὑπερίσχυσε ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἐξέλθω ὅσω τὸ ταχύτερον ἀπὸ τὸ Θολὸν Ποτάμι καὶ νὰ τρέξω εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Παντελῆ. Ἐκαμον τὸν σταυρόν μου ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἀνέβην ἐπὶ δένδρου τοῦ ὁποίου ὁ κορμὸς ὑψοῦτο παρὰ τὴν πύλην, ἐπήδησα τὸν τοίχον καὶ εὐρέθην ἐκτὸς τοῦ χωρίου ἐλαφρὸς καὶ ἀδέσμευτος. Ἐτρεξα δρομαίως πρὸς τὴν καλύβην ὅπου ὁ Παντελῆς ὑπεσχέθη νὰ με περιμενεῖ. Ἀλλὰ δύο ἡμερόνυκτα παρήλθον ἐκτοτε. Περιμένει ἄρα γε εἰσέτι;

Ἡ καλύβη ἦτο κλειστὴ. Ἐκρουσα τὴν θύραν, ἔκραξα: Παντελῆ, Παντελῆ! ἀλλ' οὐδεὶς ἀπεκρίθη.

Ὅπισθεν τῆς καλύβης ἦτο ὁ σταῦλος. Ἡνοῖξα τὸν μάνδαλον καὶ εἰσῆλθον ἐντὸς αὐτοῦ καὶ εἶδον, ὦ χαρὰ μου! εἶδον τὸν ὄνον τοῦ Παντελῆ ἡσύχως ἐκεῖ περιμένοντα. Μὴ γελάσης, ἀναγνώστα. Τὸν ἐνηγαλίσθην καὶ τὸν ἐφίλησα! Ἡνόνησα ὅτι ὁ εὐλαβὴς κύριός του ἐκκλησιάζεται. Δὲν με παρήτησεν ὁ ἀγαθὸς Παντελῆς. Μετ' οὐ πολὺ τὸν εἶδον ἐπιστρέφοντα. Δὲν περιγράφω τὴν ἀμοιβαίαν τῆς συναντήσεώς μας ἀγαλλίασιν!

[Ἐπεται τὸ τέλος.]

Δ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

Ἡ ΕΛΛΑΣ ΕΝ Τῇ ΔΙΕΘΝΕΙ ΕΚΘΕΣΕΙ ΤΟΥ 1878

[Λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ τοῦ Κ^ο Ε. Egger ἐν τῇ Σορβόννῃ κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας, τῇ 23 Ἰανουαρίου 1879.]

Κυριαὶ καὶ Κύριοι,

Ἀρχίζω τὴν συνδιατριβὴν ταύτην διὰ μιᾶς παρακλήσεως καὶ διὰ μιᾶς ὑποσχέσεως· ἡ μὲν παράκλησις πρὸς καθησυχασιν ἐμοῦ αὐτοῦ, ἡ δὲ ὑπόσχεσις ὅπως καθησυχάσω ὑμᾶς. Ἡ ἀρχαία αἴθουσα αὕτη, ἐντὸς τῆς ὁποίας λαμβάνω σήμερον τὸν λόγον, ἐπ' ὀνόματι τῆς Ἐπιστημονικῆς Ἐταιρίας τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπὶ τῇ εὐμενεῖ τῆς Ἐφορείας αὐτῆς προσκλήσει, πληροῦται ὅλη ὑπὸ τῆς ἡχοῦς θρησκευτικῆς, ἐπιστημονικῆς καὶ φιλολογικῆς εὐγλωττίας· ἀντηχοῦσιν εἰσέτι ἐντὸς αὐτῆς αἱ ἐπευφημίαι, τὰς ὁποίας πρὸ ὀκταήμερου προσέκαλεσεν ἐνταῦθα ἡ ζωηρὰ, ἡ ἀφελῆς, ἐνταυτῷ δὲ καὶ πολυμαθὴς τοῦ Κ^ο Λε-

σὲψ ἀγόρευσις. Παρακαλῶ, προσπαθήσατε νὰ λησμονήσητε ταῦτα πάντα, ὅπως διεκφυγῶ τῆς συγκρίσεως τὰς δυσχερείας. Ἄλλως τε, καθ' ἃ μὴ ἔχων τὴν ἐλπίδα νὰ ἐλύσω τὴν ὑμετέραν ἀκοὴν ὅσον ὁ ποιήσας τὴν διώρυγα τοῦ Σουεζ, ὑπόσχομαι ὅτι θὰ κρατήσω ὑμᾶς ἐπὶ ὀλιγωτέραν ὥραν ἐνταῦθα. Πρὸς ἀνακούφισιν δὲ τῆς ὑμετέρας προσοχῆς καὶ εἰς ἐπίρρωσιν τοῦ ἀνεπαρκoῦς λόγου μου, ὁ ἡμέτερος πρόεδρος μοι προσέφερε τὸ βοήθημα φωτογραφικῶν τινῶν ἀποφωσῶν, βοήθημα ἐξοικονομοῦν μὲν τὰς δυνάμεις τοῦ λέγοντος, παρέχον δὲ πρόσθετον εἰς τοὺς ἀκούοντας ἡδονήν. Ἄλλ' ἀρκεῖ τὸ προοίμιον. Ἐπίφοβος λίαν ἢ διὰ μακρῶν ἐπαγγελία βραχυλογίας. Ὅθεν, ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἡ πρώτη θεὰ τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἄρεως δὲν ἦτο μεγάλων ἐντυπώσεων πρόξενος. Μεταξὺ τῶν ἐκατέρωθεν προπυλαίων τῆς Δανικῆς καὶ τῆς Βελγικῆς ἐκθέσεως, ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἐθνῶν ὑψυτὸ ταπεινὸν οἰκοδόμημα ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ, ἐνώπιον δ' αὐτοῦ στήλη κομψή, φέρουσα προτομὴν τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς προστάτιδος τῶν Ἀθηναίων θεᾶς, τῆς Παλλάδος, ὑπὸ τὸ αὐτὸ περίπου σχῆμα ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὁ Φειδίας παρέστησεν αὐτὴν ἐν τῷ Παρθενῶνι, τῷ κυριωτέρῳ τῆς θεᾶς ἱερῷ, ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Δείγματα ἀξιώτερα λόγου τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλυπτικῆς ὑπᾶρχον ἐν τῇ ἀπέναντι στοᾷ, ὁποῖα λόγου χάριν τοῦ Κ^ο Δρόση ἢ Πηνελόπη, καὶ τοῦ Κ^ο Κόσσου ὁ Ὁμήρος, ὅστις ἠγοράσθη διὰ τὸ λαχεῖον τῆς Ἐκθέσεως. Εἶχε δὲ καὶ ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἡ Ἑλλάς ἀξιότιμους τινὰς ἀντιπροσώπους. Ἀλλὰ δὲν θὰ μεμφιμοιρῆσωσι κατ' ἐμοῦ οἱ Ἕλληνες ἐπὶ τῇ μὴ ὑπερυψώσει τῶν ἔργων, ὅσα εἰς τὰς αἰθούσας τῶν ὡραίων τεχνῶν προσήνεχον.

Εἰσερχόμενός τις ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῶν Ἐθνῶν εἰς τὴν εἰδικωτέραν τῆς βιομηχανίας ἐκθεσιν ἔβλεπε κατὰ πρῶτον τὸ ὕλικόν τῶν σχολειῶν, ὕλικόν μαρτυροῦν μετὰ πόσου ἡ Ἑλλάς ζήλου παρακολουθεῖ, ὡς πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν παιδῶν καὶ τῶν νέων, τὴν ταχείαν σήμερον πρόσδον καὶ ἀνάπτυξιν τῶν παιδαγωγικῶν συστημάτων. Τεκμήρια τούτου ποικίλα εὑρίσκει τις προβαίνων ἐν τῇ Ἑλληνικῇ στοᾷ, καὶ ἀναθεωρῶν τὰ ἐκτιθεμένα ἐκπαιδευτικὰ βιβλία. Ἐνταῦθα δὲ σκέψις τις ἤρχετο ἀφ' ἑαυτῆς εἰς τὸν νοῦν τοῦ θεατοῦ, ὡς ἀγαθὸς οἰωνὸς διὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἐπισκέψεως. Ὁ ἐπιπόλαιος παρατηρητὴς, διατηρῶν ὅπως δὴ πότε ἀναμνήσεις τινὰς τῆς κλασικῆς αὐτοῦ ἐκπαίδευσως, ἠδύνατο ἐκ τῆς συγκρίσεως τῆς νέας Ἑλλάδος πρὸς τὴν ἀρχαίαν νὰ ἐξάξῃ πόρισμα ἥμισυ εὐμενὲς ὡς πρὸς τὸ μικρὸν ἔθνος, οὗτινος τὰ βιομηχανήματα κατεῖχον τοσοῦτον μικρὸν χωρὸν, παραβαλλόμενον καὶ πρὸς τὸν τοῦ Βελγίου ἢ τῆς Δανίας, κρατῶν καὶ τούτων τρίτου ἢ τετάρτου βαθμοῦ ὡς

πρὸς τὸν πλθυσμόν. Καὶ ὅμως, μὴ λησμονήτε, ὅτι τὸ μικρὸν τοῦτο Ἑλληνικὸν ἔθνος παριστᾷ φαινόμενον μοναδικὸν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ κόσμου τὸ φαινόμενον φυλῆς ἥτις ἀφοῦ διέπρεψεν ἐν ἰσχύϊ, ἀφοῦ διέλαμψε πρωτοκαθεδρος ἐπὶ μακρὸν ἐν ταῖς τέχναις καὶ ταῖς ἐπιστήμας, ἀφοῦ κατόπιν διήλθε μακρὰν περίοδον παρακμῆς, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ὑπέστη τεσσάρων αἰώνων καταθλιπτικώτατον ζυγόν, ἀνεγείρεται ἤδη μετὰ τῆς ζωηρᾶς καὶ γενναίας φιλοδοξίας τοῦ νὰ καθέξῃ ἐκ νέου τὴν θέσιν αὐτοῦ ἐν τῷ πολιτισμῷ. Ἐπὶ πῆρξαν ἕτερα ἔθνη ἰσχυρὰ, ἀλλ' ἐξηλείφθησαν διὰ παντὸς ἀπὸ τῆς μεγάλης σκηνῆς τῆς ἱστορίας. Ποῦ παρά τὸν Τίγγριν ἢ τὸν Εὐφράτην εὐρίσκονται σήμερον οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Ἀσσύριοι; Ποῦ οἱ Πέρσαι; Ποῦ οἱ Αἰγύπτιοι; Ἐκ τῶν δύο πρώτων οὐδὲν διαμένει ἢ τῶν ἀρχαίων αὐτῶν μνημείων τὰ ἐρείπια. Ἡ Περσία μετασχηματισθεῖσα διὰ τοῦ Ἰσλαμισμού ἐλαχίστην κατέχει θέσιν μεταξὺ Ρώσων, Ὁθωμανῶν καὶ Ἀγγλῶν. Ἡ Αἰγυπτιακὴ φυλὴ, κυριαρχηθεῖσα ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τῶν Φαραῶν, ὑπὸ τῶν Περσῶν, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὑπὸ τῶν Ρωμαίων καὶ ἐν τέλει ὑπὸ τῶν Μουσουλμάνων, δὲν ἐξηλείφθη βεβαίως ἀπὸ τῶν ὄχθων τοῦ Νείλου, τὰς ὁποίας ἄλλοτε ἐκάλυψε διὰ θαυμασίων μνημείων, ἀλλ' οἱ φελάχοι, οἱ σήμερον ἐκπροσωποῦντες τὴν ἀρχαίαν ἐκείνην φυλὴν, κατήντησαν ἤδη δούλοὶ μόνον ὑπὸ τὴν χεῖρα τοῦ ἀγερώχου Ὁθωμανοῦ, ἢ ἐργάται χρησιμοποιοῦμενοι ὑπὸ τῶν ἡμετέρων μηχανικῶν. Διατρέξατε μετ' ἐμοῦ διὰ τῆς φαντασίας τὴν οἰκουμένην καὶ ἀναζητήσατε, ἐν τῷ Μεξικῷ, ἐν τῇ Περουβίᾳ, ἐν τῇ Ἰνδικῇ αὐτῇ, ἀναζητήσατε ἔθνος καταβληθὲν, καταστραφέν, ὑποδουλωθὲν, ἀλλ' ὅμως διαμαρτυρούμενον κατὰ τῆς ἐκπτώσεως αὐτοῦ ὡς οἱ Ἕλληνες, οὗτινες συνοικοῦντες εἰς ἓν ἅπαντας τῆς οἰκογενείας αὐτῶν τοὺς κλάδους καὶ ἀπαύστως ἀγωνιζόμενοι μετὰ θάρρους καὶ περηνίας, προσπαθοῦσιν ὁσημέραι ν' ἀναφανῶσιν ἀξιοὶ τῶν προγόνων αὐτῶν. Τῶν τοιούτων ἀγῶνων τεκμήρια θὰ ἴδῃτε ἀνὰ πᾶν βῆμα κατὰ τὴν ἐπίσκεψιν, τῆς ὁποίας μεθ' ὑμῶν ἤδη ἀναλαμβάνω τὴν ἐξακολούθησιν. Ἐνταῦθα βλέπω πρῶτον τοῦ ἐδάφους τὰ προϊόντα, ὄρυκτά καὶ φυτὰ. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἔχομεν τὰ λαμπρὰ μάρμαρα, ἅτινα ἐχρησίμευον ἄλλοτε εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν καὶ τὴν γλυπτικὴν, καὶ τῶν ὁποίων οὐδαμῶς ἐξεντλήθησαν ἔκτοτε τὰ στρώματα. Τὰ δὲ φυτὰ παρίστανται δι' ὑποδειγμάτων παρασκευασθέντων ὑπὸ ἐπιδεξίου βοτανικοῦ πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαστῶν. Ἐκ τῶν ὁπωρῶν, ὅσαι δὲν ἐκτίθενται ὑπὸ τοιαύτην ἐπιστημονικὴν μόνον μορφήν, παρατηρῶ τὴν ἐλαίαν, τὴν τοσοῦτον προσφιλεῖς εἰς τοὺς ἀρχαίους τῶν Ἀθηνῶν κατοίκους τὴν σταφυλὴν, καὶ ἰδίως τὴν λεγομένην Κορινθιακὴν σαρφίδα, ἀποτελοῦσαν σήμερον σπουδαῖον ἐξαγωγ-

γῆς ἐμπόριον· τὸν βάμβυκα ἐπὶ τέλους, ὅστις ἐπὶ πολὺ ἀποστελλόμενος ὡς πρώτη ὕλη ὅπως διασκευασθῆ ὑπὸ τῶν χειροτεχνῶν τῆς Δύσεως, μεταβάλλεται ἤδη ἐν αὐτῇ τῇ Ἑλλάδι εἰς νῆμα, καὶ ἐκ νήματος εἰς ὑφάσματα, καθὼς καὶ ἡ μέταξα, ἧτις ἀποτελεῖ μίαν τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Ἑλληνικῆς ἀνατολῆς βιομηχανιῶν. Τὰ Ἑλληνικὰ μεταξουργεῖα δὲν παρήγαγον εἰσέτι προϊόντα ἐπίσης θαυμαστά ὅποια τὰ ἐκ τοῦ Λυδῶν ἐκτεθέντα. Οἱ ὑφάνται τῶν Πατρῶν ἢ τοῦ Πειραιῶς δὲν ἐπέδειξαν τι ἐφάμιλλον τοῦ ἔργου ὅπερ ἐθαυμάσατε ἴσως ἐν τῇ συλλογῇ μεταξουργοῦ ἐκ Λυδῶν, ὡραίους δηλονότι στίχους τοῦ Αζμαρτίνου εἰς εἰκοσὶ σελίδας, ὑφασμένας ἐν μετὰξῃ μετὰ μερίστης ἐντελείας· ἀλλ' ὑπομονή. Ἀπαιτεῖται χρόνος πρὸς πᾶσαν πρόδον.

— Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν αἱ ὑπὸ τὴν Τουρκίαν Ἑλληνικαὶ χώραι δὲν εἶχον οὐδὲ ἐν τυπογραφίῳ. Οὐδ' ἀπορεῖ ἐπὶ τούτῳ ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι τὸ πρῶτον ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκτυπωθὲν βιβλίον χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1727. Τὰ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῆς Στερεᾶς, τῶν νήσων, καὶ τῆς Ἀνατολῆς ἀναγιγνωσόμενα τότε βιβλία ἐξήρχοντο ἐκ τῶν πιστηριῶν τῆς Βενετίας, τῆς Βιέννης, τοῦ Βουκουρεστίου καὶ τοῦ Ἰασίου. Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐν παρενθέσει, ν' ἀνακαλέσω παράδοξον σύμπτωσιν. Ἐξ ἑφημερίδος Ἑλληνικῆς, τοῦ *Λογίου Ἑρμού* τοῦ 1814, ἐπληροφορήθη κατὰ πρῶτον ὅτι τὸ περιώνυμον τηλεβόλον τοῦ Βασιλικῆς Ἀνακτόρου (Palais royal), καταβίβασθὲν ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ οἰκοδομήματος, ἐστήθη ἐν τῷ κήπῳ, ὅπου σήμερον ἔτι εὐρίσκεται.

Ἄλλ' ἄς ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ περὶ τυπογραφίας. Ὑλικὸν τυπογραφικὸν ἐδωρήθη κατὰ πρῶτον εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Χίου ὑπὸ τοῦ Ἀμβροσίου Φιρμινίου Διδότου, τοῦ λογίου φιλέλληνος οὕτινος θρηνοῦμεν τὸν πρόσφατον θάνατον. Τὸ ὕλικόν τοῦτο ἀπωλέσθη κατὰ τὰς σφαγὰς καὶ τὰς δρῶσεις, τὰς ὁποίας ἡ νῆσος ἐκείνη μετ' οὐ πολὺ ὑπέστη. Ἄλλ' ὁ γενναῖος δωρητὴς ἀνεπλήρωσεν αὐτὸ βραδύτερον, ἀποστείλας ὅμοιον ὕλικόν εἰς Ναύπλιον, ὅπου ἐχρησίμευσε πρὸς ἐκτύπωσιν τῆς πρώτης ἑλληνικῆς ἑφημερίδος, «τοῦ Φίλου τοῦ Νόμου». Ἐπὶ πολὺ οἱ τυπογράφοι ἦσαν Γάλλοι ἢ Ἕλληνες ἐκμαθόντες τὴν τέχνην ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ἀναλώμασι τοῦ Διδότου αὐτοῦ. Σήμερον ἡ Ἑλληνικὴ τυπογραφία ἔχει μὲν εἰσέτι ἀνάγκην διδασκῶν καὶ ὑποδειγμάτων ἐντεῦθεν, παράγει ὁμως ἐπιτοπίως τοὺς χαρακτῆρας, τὴν μελάνην καὶ αὐτὸν ἔτι τὸν χάρτην οὕτινος ἔχει χρεῖαν.

Ἡ χαρτοποιία εἶναι ἡ ἥττον προωδευμένη ἐκ τῶν πρὸς κατασκευὴν βιβλίων βιομηχανιῶν, καθ' ὅσον ἀπαιτεῖ καὶ κεφάλαια μεγάλα καὶ μηχανήματα πολυδάπανα· ἀλλὰ θὰ προοδεύσῃ καὶ αὕτη καθὼς αἱ ἄλλαι. Ἄλλως τε δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν περὶ τῆς γενομένης μέχρι τοῦδε προό-

δοῦ ἐκ τῶν ἐμπορίων καὶ τῶν βιβλιοθηκῶν ὅπου συνεσφίγγοντο ἑκατοσὺν βιβλίων τυπωθέντων εἰς τὰς κυριωτέρας τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος πόλεις, πρὸς δὲ καὶ δεδεμένων ἐπὶ τόπου μετὰ χάριτος ἰκανῆς.

Δύο κατάλογοι, ἀποτελοῦντες ὁμοῦ τετρακοσίας περίπου σελίδας, ἐπιμαρτυροῦσι τὴν πρὸ δεκαετίας ἀνάπτυξιν τῆς Ἑλληνικῆς βιβλιοεμπορίας. Τὸ δὲ μᾶλλον πρὸς τιμὴν αὐτῆς, ἅπαντα σχεδὸν τὰ βιβλία ταῦτα ἀπευθύνονται εἰς ἀναγνώστας σπουδαίως διατεθειμένους καὶ διψῶντας μάθησιν. Τὸ κατ' ἐμὲ, ὡς ἀρχαιολόγος κλίσει, εἰ μὴ θέσει, εὐχαρίστως διακρίνω ἐν μέσῳ τῶν τοιούτων βιβλίων τὰς ὑπὸ τῆς Ἀρχαιολογικῆς τῶν Ἀθηνῶν Ἐταιρίας ἐκδιδομένας ἐκθέσεις, περιεχούσας εἴτε σχέδια τῶν νεωστὶ ἀνακαλυφθέντων ἀρχαίων μνημείων, εἴτε πολλὰς καὶ μακρὰς ἐπιγραφὰς, λείψανα πολύτιμα τῶν πολιτικῶν, θρησκευτικῶν καὶ δημοτικῶν ἀρχείων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Ἄλλη τις τέχνη, συναγωνιζομένη τὴν σήμερον πρὸς τὴν ξυλογραφίαν ἢ τὴν χαλκογραφίαν, ἢ φωτογραφία, καλλιστορεῖται ἐν Ἑλλάδι μετ' ὅσης καὶ παρ' ἡμῖν ζωρότητος. Πάντα τὰ ὅπως δῆποτε ἄξιον λόγου μνημεῖα παριστῶνται ὑπὸ πάσας αὐτῶν τὰς φάσεις ὑπὲρ τῶν φωτογράφων, τὰ δὲ φωτογραφήματα αὐτῶν ἠδύνασθε εὐκόλως νὰ ἐξετάσῃτε ἐκεῖ ἐντὸς πλουσιῶν λευκωμάτων. Αἱ νεώταται ἀνακαλύψεις, αἱ ἐν Τροίᾳ καὶ αἱ ἐν Μυκῆναις ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ ἀρχαίου Κ^ο Σχλίεμαν γενόμεναι, παρετάσσοντο ἐκεῖ ἐνώπιον ἡμῶν διὰ σειρᾶς εἰκόνων ἐλευκωσῶν τὴν ἐνθουσιώδη παντὸς φιλαρχαίου προσοχῆν.

Ἴδου, Κυρίαί καὶ Κύριοι, φωτογραφικαὶ τινες εἰκόνες, αἵτινες μεγεθυνόμεναι ἐπὶ τοῦ ὀπισθέν μου λευκοῦ πίνακος, παριστῶσι ἀπόψεις τῶν Ἀθηνῶν, τοῦ Πειραιῶς, τῆς Ἀκροπόλεως, τοῦ Παρθενῶνος καὶ τοῦ Θησαυρίου. Ἡ τελευταία εἰκὼν παριστᾷ τὸ θέατρον τοῦ Βάχου, τοῦ Διονύσου, ἢ μᾶλλον εἶπεν τὰ ἐρείπια τοῦ θεάτρου του, ἀποκαλυφθέντα πρὸ δεκαπενταετίας δι' ἐπιτυχῶν ἀνασκαφῶν. Εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ ἀρχαίου τούτου θεάτρου, ἐρεῖδομένον ἐπὶ τοῦ βράχου τῆς Ἀκροπόλεως, παρατηρήσατε παρακαλῶ τὴν παρὰ τὸ ἔδαφος πρώτην σειρὰν τῶν ἐδωλίων. Ἰπάρχουσιν ἐξήκοντα περίπου τοιαῦτα, σχηματίζοντα, οὕτως εἶπεν, τὰ παρ' ἡμῖν καθίσματα τῆς ὀρχήστρας (stalles d'orchestre). Τινὰ ἐξ αὐτῶν κοσμοῦνται δι' ἀναγλύφων, φέρουσι δ' ἐπιγραφὰς ἐμφανούσας τὸ ἄξιωμα τῶν δικαιουμένων νὰ κάθηται εἰς τὴν πρώτην σειρὰν ἀρχόντων. Μεταξὺ τῶν προνομιούχων τούτων συγκαταριθμεῖται ὁ τοῦ Διονύσου ἱερεὺς, προεδρεύων τῶν ἐν Ἀθῆναις τελομένων δραματικῶν τελετῶν. Γύψινον ἐκμαγεῖον τοῦ ἐδωλίου τούτου κοσμεῖ τὸν προθάλαμον τῆς τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου βιβλιοθήκης, ὅπου βεβαίως θὰ ἔχητε

τὴν περιέργειαν νὰ τὸ ἴδῃτε. Ἐπιτρέψατέ μοι δὲ νὰ σᾶς ὑποδείξω ὁποῖον φῶς αἱ τοιαῦται ἀρχαιολογικαὶ ἀνακαλύψεις ἐπιχέουσιν ἐνίοτε ἐπὶ τοῦ κειμένου τῶν ἀρχαίων συγγραφέων. Ὁ κωμικὸς Ἀριστοφάνης ἐν μιᾷ τῶν παιδροτέρων αὐτοῦ κωμωδιῶν παριστᾷ τὸν Βάκχον δυσανασχετοῦντα μετὰ τὸν θάνατον τῶν προσφιλῶν αὐτῷ ποιητῶν ἐπὶ τῇ ἀνικανότητι τῶν διαδεξαμένων ἐκείνων, καὶ καταβαίνοντα εἰς τὸν Ἄδην ὅπως ἐπαναφέρῃ ἐκεῖθεν τινὰς τῶν ἐνδόξων ἐκείνων νεκρῶν. Ὅπως μὴ ποτηθῇ ὑπὸ τῶν κινδύνων τοῦ ἐπιχειρήματος μεταμφιέσθη εἰς Ἡρακλῆν καὶ φέρει τὸ ῥόπαλον τοῦ ἥρωος, ἀλλ' ὁμοως ἐνώπιον τῶν τεράτων τῶν φρουρούντων τοῦ Πλούτωνος τὸ βασίλειον καταλαμβάνεται ὑπὸ δέους καὶ παραζάλης, εἰς μάτην προσπαθοῦντος τοῦ δούλου αὐτοῦ Ξανθίου νὰ τὸν ἐνθαρρύνῃ. «Ποῦ νὰ φύγω ;» ἀνακράζει.

Ποι δὲτ' ἂν τραποίμην ;

προσθέτει δ' ἀμέσως κατόπιν :

Ἱερεῦ, διαφύλαξόν μ' ἐν σοὶ ξυμπότης, (Βάτραχοι, 296).

Ἡ ἀλλόκοτος αὕτη ἀποστροφή ἐπὶ πολὺ περιέπλεξε τοὺς ἀναγνώστας τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀρχαῖος σχολιαστὴς ἐξηγεῖ ὅτι ὁ ἱερεὺς τοῦ Βάκχου παρεκάθητο εἰς τὴν πρώτην τῶν θεατῶν σειρὰν ὅπως ἰδεθῇ κατὰ πρόσωπον τοῦ θεοῦ τὴν προσαγορεύσειν. Ἄλλ' ἀπέναντι τοῦ ἐδωλίου αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ὁ σεμνοπρεπὴς ἱερεὺς ἔβλεπε τὴν κωμωδίαν, δὲν νομίζετε ὅτι τοῦ Ἀριστοφάνους τὸ σκῆμμα προσλαμβάνει ζωηρότερον τινα χαρακτῆρα ; Ἰδὺνάμην πολλὰ νὰ εἶπω ἐάν ὀρμώμενος ἐκ τῆς ἀναμνήσεως ταύτης ἐπεχειροῦν νὰ σᾶς ὑποδείξω κατὰ πόσον οἱ εὐφρεῖς ἐκείνοι Ἀθηναῖοι συνεδύζον τὴν εὐσέβειαν, καὶ αὐτὴν ἐπὶ τὴν δεισιδαιμονίαν μετὰ τῶν ἀυθαδεστέρων πρὸς τοὺς θεοὺς αὐτῶν ἐλευθεριῶν. Ἄλλ' ἄς ἐξέλθωμεν τοῦ Ἑλληνικοῦ τμήματος, καθότι οὔτε ἡ Ἑλλάς περιελίσσεται ἐντὸς αὐτοῦ μόνου, οὐδ' ἐγὼ ἐξέπληρωσα ὀλόκληρον εἰσέτι τὸν σκοπὸν τὸν ὁποῖον προσθέμην. Τῷ ὄντι, ἐάν ἐξαίρεσωμεν τοὺς Σίνας, τοὺς Ἰάπωνας, τοὺς Ἰνδοὺς καὶ τὰς ὑπὸ ποικίλας ἐπόψεις ἐνδιαφερούσας ἐκθέσεις αὐτῶν, καθ' ἀπάσας τὰς ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Ἀρεῶς στοᾶς ἀνευρίσκομεν τὸν ἀρχαῖον Ἑλληνισμόν, ἐπιδιδόντα μὲν διὰ τῶν διδασμάτων καὶ τῶν ὑπόδειγμάτων αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης τοῦ κόσμου σύμπαντος, παρσιδύοντα δὲ καὶ μέχρις ὑπερβολῆς εἰς τὸ λεξικολόγιον ἀπασῶν τῶν βιομηχανιῶν.

Ἀκούω καθ' ἑκάστην λεγόμενον, ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα λησμονεῖται, ὅτι οἱ μὲν μαθηταὶ ἀποφεύγουσι τὴν ἐκμάθησιν αὐτῆς, οἱ δὲ διδάσκαλοι ἀπόλεσαν τῆς διδασκαλίας αὐτῆς τὸ γόητρον. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη μομφή, τὴν ὁποίαν ἐξέφερον ἤδη οἱ ἡμέτεροι Ἑλληνισταὶ τῆς 17' καὶ τῆς 18' ἑκατονταετηρίδος, ἔχει τὴν αὐτὴν περίπου ὑπόστασιν σήμερον ὅσῃν καὶ τότε. Καὶ ἂν

παραμελῆται ἡ Ἑλληνικὴ ἐν ταῖς σχολαῖς σήμερον, δύναμαι ὅπως δήποτε νὰ βεβαιώσω ὑμᾶς, ὅτι οὐδαμῶς περιφρονεῖται ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις. Ἀπ' ἐναντίας, ἐπικρατεῖ ἐντὸς αὐτῶν ἰκανὴ σχολαστικότητος δόσις καὶ παιδαριώδης τις τῶν Ἑλληνικῶν ὀνομασιῶν ἐπιδιώξις. Ἐντὸς τῆς ἐκθέσεως ἔβλεπέ τις ἀνὰ πᾶν βῆμα λέξεις Ἑλληνικὰς ; ἢ δὴθεν Ἑλληνικὰς, δοθείσας εἰς νέας ἐφευρέσεις τῆς τυπογραφίας, τῆς μυρειφίας, ἢ καὶ εἰς αὐτὰ τῶν παιδῶν τὰ ἀθύρματα. Ἐίχομεν μέχρι τοῦδε τὸ καλειδισκόπιον, τὸ φενακιστικόπιον καὶ τοσαύτας ἄλλας λέξεις, τὰ ὁποῖαι οἱ παῖδες ἡμῶν ἐπιπόνως ἐψέλλιζον πρὸς ὀνομασίαν ἀντικειμένων, ἅτινα ἐπὶ τέλους οὐδὲν ἄλλο ἦσαν ἢ τροπολογίαί τῆς παλαιᾶς μαγικῆς λυχνίας. Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ πραξισκόπιον ἤδη καὶ λαμπροσκόπιον, λέξεις ἐμποιῶσαι φρίκην εἰς ὅσα Ἑλλήνων τε καὶ Ἑλληνιστῶν, καὶ οὐδεμίαν ἐπὶ τέλους προσθέτουσαι τιμὴν εἰς τοὺς ἐφευρέτας οἵτινες παρθέτουσι ταύτας ἐνώπιον ἡμῶν. Μικρὸν πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐκθέσεως μὲ ἐπεσκέφθη κατασκευαστῆς ζητῶν εὐχον Ἑλληνικὴν λέξιν πρὸς ὀνομασίαν τελειοποιημένου πυρεκκόλου (briquet). Ἐτερος ἤθελε λέξιν διὰ μηχανήμα, ἀγνωστοῦ ὁποῖου εἶδους, πρὸς κατασκευὴν βουτύρου. Πρὸ δέκα περίπου ἐτῶν, μετὰ τὸ τέλος τῆς παραδόσεώς μου ἐντὸς τῆς ὑπὸ τὸ ἀμφιθέατρον τοῦτο αἰθούσης, κλειδοποιός, ἐφευρὸν νέον κλειθρον διὰ χρηματοκιβώτια, προσῆλθε, μετὰ πλείστης ἄλλως ἀβροφροσύνης, ζητῶν μοι νὰ βαρπίσω τὸ ἐφεύρημά του. Καὶ τὸν νύχαρίστησα μὲν τὸ κατὰ δύναμιν, ἀλλ' ἐμεῖδισα συνάμα ἐπὶ τῇ ἀθῶα ματαιότητι ἧτις ἐπιβαρύνει τὰ βιομηχανικὰ ἡμῶν λεξικολόγια διὰ ξένων ὄρων, κακῶς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χαλκευθέντων διὰ τῆς ἀτέχνου τῶν λεξικῶν σφυροκοπίας. Ἐπιτρέπεται εἰς τὰς καθ' ἑαυτὸ ἐπιστήμας, τὴν γεωμετρίαν, τὴν φυσικὴν, τὴν ἰατρικὴν, τῶν ὁποίων πρῶτοι διδάσκαλοι ἐχρημάτισαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἐπιτρέπεται εἰς ταύτας νὰ λαμβάνωσι παρὰ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνισμοῦ ὄρους πρὸς ὀνομασίαν τῶν νεωτέρων προσκλήσεων ἐν τῷ βασιλείῳ τῶν ἀφηρημένων ἰδεῶν ἢ τῶν νόμων τῆς φύσεως. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν Michel Chasles, τὸν ἐξακολουθοῦντα τὴν σειρὰν τῶν ἀνακαλύψεων τοῦ Εὐκλείδου, νὰ δανείζηται παρὰ τοῦ μεγίστου ἐκείνου γεωμέτρου ὄρους γλώσσης τοσοῦτον προσφουὸς εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ἀκριβολογίαν. Τῷ ἐπιτρέπεται καὶ νέους τινας ὄρους νὰ προσθέσῃ εἰς τὸ ἀρχαῖον ὀνοματολόγιον, ὅπως ἐφαρμώσῃ αὐτὰς εἰς ἀνακαλύψεις νέας. Ἐπιτρέπεται εἰς τοὺς διαδόχους τοῦ Cuvier, ὁποῖος ὁ Milne Edwards, νὰ συνεχίζωσι τὰ ζωολογικὰ αὐτῶν ὀνοματολόγια πρὸς τὰ τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τοῦ Θεοφράστου. Ὅτε ὁ ὄρυκτολόγος Daubrée ἐπικαλεῖται τὴν ὀδηγίαν Ἑλληνιστοῦ τινος περὶ τὴν ἐκλογὴν συνθέτων Ἑλληνικῶν

λέξεων πρὸς ἀπλοποίησιν τοῦ δυσκόλου ὀνομα-
τολογίου τῶν μετεωροειδῶν, οὐδαμῶς παρεκβαί-
νει τοῦ δικαίου αὐτοῦ· διότι μένει ἐντὸς
τῶν ὁρίων τῆς ἐπιστήμης, ἀποτείνεται δὲ εἰς
ἐκλεκτὸν κύκλον εἰδικῶν λογίων. Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ
τοιαύτας ἐτι περιστάσεις ἀνάγκη νὰ γίνηται
μετὰ περισκεφῆς ἡ ἐκλογή· ἀνάγκη νὰ ἐκφρά-
ζωσιν αἱ λέξεις συντόμως ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον
ἐφαρμόζονται, ἐπότε δὲν ἰσοδυναμοῦσι πρὸς ὁ-
ρισμοὺς, ὅπερ ἀδύνατον σχεδόν. Συνειθίσαμεν πρὸ
μακροῦ τὸν *τηλέγραφον*, ἀπ' αὐτοῦ δὲ ἄνευ
πολλοῦ κόπου κατήλθομεν εἰς τὸ *τηλέφωνον*
καὶ τὸ *φωνόγραφον*. Δισκολεύομαι ὅμως νὰ πα-
ραδεθῶ τὸ *μικρόφωνον*. Ἀφοῦ δ' ἔχει τὴν ἀ-
κοὴν τοσοῦτον λεπτήν, τολμῶ νὰ τῷ εἶπω, μετὰ
πλείστου πρὸς τὸν ἐφευρέτην πατέρα του σεβα-
σμοῦ, ὅτι κακῶς τὸ ἐβάπτισαν. Καθότι μικρό-
φωνον σημαίνει ὅτι ἔχει μικρὰν φωνήν, ἐνῶ ἀπ'
ἐναντίας τὸ ἐργαλεῖον τοῦτο μεγαλύνει τὴν φω-
νήν. Πρὸ πάντων δὲ ἄς ἀποφεύγωμεν τὰς μα-
κρὰς ὀνομασίας ὁπότε ἀπὸ τοῦ σπουδαστηρίου
τοῦ ἐπιστήμονος προώρισται νὰ μεταβῶσιν εἰς
τὰ ἐργοστάσια τῶν βιομηχανῶν· διότι τότε ἡ
χρῆσις βεβαίως θ' ἀποκόψῃ δύο ἢ τρεῖς συλλα-
βάς ἀπ' αὐτῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ *χρωμολιθο-
γραφικὴ* εἰκὼν μετεβλήθη εἰς τὸ σύντομον *chromo*
καὶ οὕτω καλεῖται παρὰ τε τοῦ τεχνίτου,
ὅστις κατασκευάζει καὶ παρὰ τοῦ ἐμπόρου, ὅστις
πωλεῖ αὐτήν.

Ἐν συνόλῳ, Κυρίαί καὶ Κύριοι, βεβαιώθητε
ὅτι οἱ καθηγηταὶ τῆς Ἑλληνικῆς οὐδαμῶς ἀρέ-
σκονται εἰς τὰς καταχρήσεις ταύτας διὰ τῶν ὁ-
ποίων σχίζονται τὰ ὄρα καὶ συγχύζεται ὁ νοῦς
ὑμῶν. Πρὸς τοὺς ἐραστὰς τοιοῦτων νεωτερι-
σμῶν ἀείποτε λέγουσι: Ἐὰν ἔχητε χρεῖαν ὄρου
νέου πρὸς διάκρισιν νέου ἀντικειμένου, προστρέ-
ξατε κατὰ παῶτον εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν,
ἐν ἑλλείψει δὲ τῆς γαλλικῆς εἰς τὴν λατινικὴν,
ἀπὸ τῆς ὁποίας ἡ ἡμετέρα γλῶσσα ἤρυσθη τὰ
κυριώτερα αὐτῆς στοιχεῖα. Μὴ προσφεύγετε δὲ
εἰς τὴν Ἑλληνικὴν εἰμὴ ἀφοῦ ἀποτύχωσι πάν-
τως αἱ εἰς τὴν γαλλικὴν καὶ τὴν λατινικὴν ἔ-
ρευμαι ὑμῶν. Ἐλεήσατε τοὺς ἡμετέρους τε-
χνίτας, οἵτινες ἐπιθυμοῦσι νὰ ἐννοῶσι τὰς ὀνο-
μασίας τῶν ἐργαλείων, τῶν ὁποίων χροῶνται το-
σοῦτον ἐπιδεξιῶς. Ἐλεήσατε τὰ τέκνα ὑμῶν,
καὶ μὴ ἀποκαθιστᾶτε ἀπεχθῆ εἰς αὐτὰ τὴν
Ἑλληνικὴν, καθ' ἣν ἡλικίαν ἀρχίζομεν νὰ τοῖς
τὴν διδάσκωμεν.

Ἄλλ' ἀρκούσιν αἱ μακρᾶι αὗται παρατηρή-
σεις, τὰς ὁποίας ὅμως ἐπεθύμουν νὰ ἐκμυστη-
ρευθῶ πρὸς ὑμᾶς. Μετὰ τὰς λέξεις ἄς ἐπανέλ-
θωμεν εἰς τὰ πράγματα.

Ἐν τῇ καταπληκτικῇ ποικιλίᾳ τῶν ἐν τῷ
πεδίῳ τοῦ Ἄρεως ἐκθεμάτων τῆς βιομηχανίας,
καὶ ἰδίως τῶν μηχανῶν, πανταχοῦ ἀνεύρισκέ-
τις τὰ ἔγνη τῆς Ἑλληνικῆς διανοίας καὶ τῶν

παραδόσεων αὐτῆς, δυσχερῆς δ' ἀποβαίνει ἡ καθ'
ἅπαντας τοὺς ἐλιγμούς αὐτῆς ἀνίχνευσις τῆς
τοιαύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἐπιδράσεως. Ἐν τῷ
τριήματι τῶν μηχανῶν ἐπιτρέψατέ μοι, καθ' ὃ
Ἑλληνιστῆς, νὰ παραμείνω ἐνώπιον τῆς χειρο-
βαλίστρας, ἐν μέσῳ τῶν ἀριστουργημάτων ἕνεκα
τῶν ὁποίων ὁ μηχανουργὸς Albert Piat ἐτιμήθη
ἐπαξίως διὰ μεγάλου μεταλλίου. Ἡ χειροβαλί-
στρα (εἶδος τοξοβαλίστρας) περιγράφεται ὑπὸ
τοῦ Ἑλλήνου μηχανικοῦ Ἡρώου τοῦ Ἀλεξαν-
δρέως. Ὁ ἀρχαῖος συνάδελφός μου Vincent ἐ-
πεχειρίσθη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς περιγραφῆς ταύ-
της, νὰ κατασκευάσῃ χειροβαλίστραν. Μετὰ δὲ
τὸν θάνατόν του ἕτερος μαθηματικὸς καὶ μηχαν-
νικὸς, ὁ K. Piat, ἀναλαβὼν ἐπιτυχῶς τὸ ἔργον
κατῶρθωσε νὰ φέρῃ ἀκέραιον ἐνώπιον ἡμῶν ἐν
τῶν μᾶλλον ἀξιοπεριεργότερον μηχανημάτων
τοῦ πυροβολικοῦ τῶν ἀρχαίων. Αἱ τοιαῦται κατ'
ἀναστροφὴν, οὕτως εἰπεῖν, ἀνακαλύψεις, ἔχου-
σιν ἀληθῶς πολὺ τὸ ἐνδιαφέρον. Ἀποκαλύπτουσι
τὸν βαθμὸν τῆς ἀρχαίας ἐπιστήμης καὶ τὴν ἐν
τῇ ἐφαρμογῇ ἐπιτυχίαν αὐτῆς, πρὶν ἢ αἱ νεώ-
τεραι ἐφευρέσεις, οἷα ἡ τῆς πυρίτιδος, δώσωσιν
εἰς τὸν ἄνθρωπον νέα μέσα ἐνεργείας, ἀτυχῶς
δὲ καὶ καταστροφῆς συνάμα. Ἐνθυμοῦμαι ὅτε
ἐντὸς τοῦ ἐργοστασίου τοῦ K. Piat ἐγένετο
ἡ πρώτη δοκιμὴ τῆς μόλις στηθείσης χειροβα-
λίστρας, μολυβδοκόνδυλον ἐκσπενδονισθὲν ἀπ'
αὐτῆς διετρήθησεν ἐπενδύτην κρεμάσθην ἐπὶ
τοῦ τοίχου εἰς μέτρων τινα ἀπόστασιν· εἰς δὲ
τῶν ἐργατῶν, τοὺς ὁποίους ὁ K. Piat εἶχεν ἐν-
θουσιάζει ὑπὲρ τοῦ ἔργου εἰς τὸ ὁποῖον τοὺς
καθωδήγει, ἀνεφώνησε: «Ἴδου τὸ πρῶτον βέλος
τὸ ὁποῖον ἡ μηχανὴ αὕτη ρίπτει μετὰ δύο χι-
λιάδας ἔτη!» Δὲν ἀρέσκει εἰς ὑμᾶς, Κυρίαί καὶ
Κύριοι, ὁ ἀφελὴς οὗτος ἐnthουσιασμοὸς τοῦ Πα-
ρισινοῦ ἐργάτου, ὅστις οὐχὶ μόνον διὰ τῶν χει-
ρῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς καρδίας καὶ διὰ τῆς
διανοίας παρακολουθεῖ τὴν ἐργασίαν τοῦ φιλολό-
γου καὶ τοῦ συμπαθοῦς ἐργοστασιάρχου αὐτοῦ;

Δὲν δύναμαι, Κυρίαί καὶ Κύριοι, νὰ ὑποκρύψω
τὴν ἀγάπην μου πρὸς τὸ γόνιμον πνεῦμα τοῦ
Ἑλληνισμοῦ, νομίζω δὲ ὅτι ἀνεύρισκω τὰ ἔγνη
αὐτοῦ καὶ ὅπου ὑμεῖς δὲν ὑποπτεύσαθε. Τὸ Αἰ-
γυπτιακὸν ἐν τῇ Ἐυθέσει μέγαρον περιεῖγεν εἰ-
κόνας καὶ σχέδια τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, τὴν
ὁποίαν εἶχομεν ἤδη περιεργασθῆ καὶ ἐν τῇ ἐκ-
θέσει τοῦ 1867, ὁπότε ὁ K. Λεσπὲς ἐπέδειξε
τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἐπιχειρήματος τὴν ἐπιτυ-
χίαν. Ἀλλὰ ἡ πρώτη ἰδέα διώρυγος, συνενοῦ-
σης τὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσ-
σης, δὲν εἶναι οὐδαμῶς νέα. Ἀνέρχεται μέχρι
τῆς 6^{ης} πρὸ Χ. ἑκατονταετηρίδος, μέχρι τοῦ Βα-
σιλέως Νεχώ ἢ Νεχάω, ὅστις ἤνοιξε διώρυγα
μεταξὺ τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Ζαγαζίκ, πρὸς τὴν
μεσημβρινὴν τοῦ Δέλτα ἄκραν, ὁπόθεν τὰ πλοῖα
διὰ τοῦ Νεῖλου ἀνήρχοντο ἕως τῆς Μεσογείου.

Ἄλλ' ὁ Αἰγύπτιος οὗτος βασιλεὺς ἦτο εἰς ἐκ τῶν πρώτων ἐλθόντων εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν Ἑλλήνων. Ὅσῳ δ' ἐπιδέξιοι καὶ ἂν ὑπῆρξαν περὶ τὰς τέχνας οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, ὑποπτεύομαι ὅτι ἡ ἰδέα αὐτῆ τῆς διὰ διώρυγος συνενώσεως τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης μετὰ τοῦ Νεῖλου ἐνεπνεύσθη εἰς τὸν Αἰγύπτιον παρά συμβούλου ἐκ Κορίνθου ἐλθόντος ἢ ἐξ Ἀθηνῶν. Τοῦτο δὲ μ' ἐνθυμίζει ὅτι Ἑλλήνων γεωγράφος, ὁ περιώνυμος Στράβων, ἀφηγεῖται τὴν ἀπόπλουν θαλασσοπόρων ἀπὸ τῆς δυτικῆς ἄκρας τῆς Ἰβηρίας, τῆς σημερινῆς Ἰσπανίας, πρὸς εὐρεσιν νέας πρὸς τὴν Ἰνδικὴν ὁδοῦ, διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἡ ἐπιχειρήσις ἀπέτυχε, διότι ἡ ναυτικὴ πύξις ἦτο ἀγνωστος εἰσέτι, τὰ δὲ τρόφιμα ἐξητλήθησαν. Ἄλλ' ἐν τῇ ἀποπειρᾷ τῶν τολμηρῶν ἐκείνων προδρόμων τοῦ Κολόμβου νομίζω ἐπίσης ὅτι ἀνευρίσκω τὴν φιλοπράγμονα τῶν Ἑλλήνων δραστηριότητα. Ὡς πρὸς τὸν Κ. Δεσῆ, κατάγεται μὲν οὗτος ἐξ ἀρχαίου Βεαρνικῦ (du Béarn) οἴκου, ἀλλὰ οἱ Ἕλληνες διέβησαν, λέγεται, ἐκ τῆς Γασκωνίας, τινὲς δὲ τῶν τῆς χώρας ἐκείνης φιλοπατρίδων λογίων διατείνονται ὅτι εὖρον ἐν αὐτῇ τὰ ἔχνη Ἑλληνικῶν ἀποικισμῶν. Δὲν θέλω νὰ ὀρκισθῶ περὶ τούτου, ἀλλὰ τίς οἶδεν ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι σταγόνες τινὲς αἱματος Ἑλληνικοῦ εἰς τὰς φλέβας τῆς εὐγενοῦς ταύτης οἰκογενείας, ἧτις ἐπέπρωτο νὰ παράσχη εἰς τὴν Εὐρώπην ἓνα τῶν πρωτίστων ὑποκινήτων τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ;

Εἰς τὰς στοὰς ἰδίως τοῦ Τροκαδέρου ἠδύνατό τις νὰ παρακολουθήσῃ τὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον διαδοχὴν τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν σχολῶν τῶν μέσων αἰώνων καὶ τῶν νεωτέρων χρόνων. Αἱ στοαὶ αὗται ἀπέτελουν ἀληθεῖς μουσεῖον, ἐν ᾧ ἀνευρίσκειτο ἀνὰ πᾶν βῆμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἡ ἐπιτήρεια. Παρὰ τὰ συντρίμματα τῶν καλλιτεχνημάτων ἄτινα διέσωσεν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς Δωδώνης Ἕλληνας ἐξ Ἡπείρου, ὁ Κ. Καραπάνος, ἔβλεπέ τις ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς ἀρχαίας ἡμῶν Γαλατίας τὰ σημεῖα τῆς πρώτης ἀπομιμήσεως τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης. Περὰ προτομὴν ἀρχαϊκὴν ἀνήκουσαν εἰς φιλάρχαιον οὗτινος λησμονῶ ἤδη τὸ ὄνομα, ὑπῆρχε προτομὴ ἑτέρα, ἀποδιδομένη παρὰ τῶν εἰδόντων εἰς τὸν Φειδιαν αὐτόν. Ἡ προτομὴ αὕτη ἀνευρεθεῖσα μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τοῦ Παρθενῶνος, παριστώσα δὲ κεφαλὴν Νίκης, παρέχει εἰς ἡμᾶς εὐκαιρίαν νὰ παραβάλωμεν τὴν πιστὴν τῆς φωτογραφίας ἀπεικόνισιν πρὸς τὴν ἀκούσιον ἐνίοτε ἀπιστίαν τῶν ἀρχαιότερων ἰχνογράφων. Ἐχομεν τῷ ὄντι ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τῆς ἐνεστώσης ἑκατονταετηρίδος ἰχνογράφημα τῆς κεφαλῆς ταύτης, κατὰ δὲ τὸ 1855 ὁ Léon Laborde παρενέβαλε φωτογραφίαν αὐτῆς ἐν τῷ συγγράμματί του περὶ Ἀθηνῶν κα-

τὰ τὴν 14^{ην}, 15^{ην} καὶ 16^{ην} ἑκατονταετηρίδα, συγγράμματι εἰρωνικῶς ἀφισρωθέντι ἀπρὸς ἅπαντας τοὺς Βανδάλους συλητὰς, ἀκρωτηριαστὰς καὶ ἐπισχεαστὰς τῶν ἀρχαίων μνημείων, εἰς ἔνδειξιν βαθείας ἀγανακτικῆς. Ἡ πρώτη τῶν δύο τούτων εἰκόνων παριστᾷ χαρίεσσαν κεφαλὴν συγχρόνου παρισίνης, ἐνῶ ἡ δευτέρα, ἡ ἀληθής, διατηρεῖ τὸν ἰδανικὸν ἐκεῖνον τύπον κάλλους, τὸν συνδυάζοντα τὴν χάριν μετὰ τῆς σοβαρότητας καὶ ἀποτελοῦντα τὴν ἐντέλειαν τῆς ἑλληνικῆς γλυπτικῆς. Ἡ κοσμία αὕτη καὶ εὐγενὴς χάρις ἀνευρίσκεται εἰς τὰ παρακειμένα πολυάριθμα εἰδώλια, τὰ ἐσχάτως ἀνευρεθέντα ἐντὸς τῶν τάφων τῆς ἐν Βοιωτίᾳ Τανάγρας. Ταῦτα δὲ κατεσκευάζον τεχνίται ἀσχημοὶ, οὐδενὸς τῶν ὁποίων διετηρήθη τὸ ὄνομα ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς τέχνης, καὶ οὔτινες ἐκαλοῦντο ἀπλῶς κροκόπλαθοι, ἢ κροκόπλαστοι, δηλαδή κατασκευασταὶ κοκκῶν. Τοσοῦτον ἦτο διαδεδομένον τὸ αἶσθημα τοῦ καλοῦ ἐν τῇ προνομιοῦχῃ ἐκείνῃ φυλῇ, καὶ μέχρι τῶν ταπεινωτέρων τῆς βιομηχανίας στρωμάτων.

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἶναι ἀληθεῖς θησαυροὶ τοὺς ὁποίους οἱ καλλιτέχνη καὶ οἱ ἔραστοι τοῦ καλοῦ ἐν Εὐρώπῃ ἀφῆρασαν ἀπὸ τῶν ἐρειπίων τῆς Ἑλλάδος. Δυσχερὲς ἡ ἀπαριθμησις ὧσων ἐξ αὐτῶν κοσμοῦσι τὰ ἡμέτερα καὶ τὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης μουσεῖα. Ἄς ἀρκεσθῶμεν εἰς τὰ ἐν τοῦ Βρετανικοῦ μουσεῖου παριστώμενα ἤδη ἐνώπιον ἡμῶν διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Τινὲς τῶν Ἑλλήνων ἀκροατῶν μου, βλέποντες ἤδη ταῦτα ἀναμνησκονται ἴσως μετὰ λύπης τῶν συμφορῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ἡ ζωφόρος, αἱ μετόπαι αὗται ἀπεσπάσθησαν τοῦ Παρθενῶνος, ἀπὸ τοῦ 1799 μέχρι τοῦ 1805, ὑπὸ τοῦ περιωνύμου λόρδου Ἐλγιν καὶ μετηνέχθησαν εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου βραδύτερον ἐπωλήθησαν ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ Βρετανικὸν μουσεῖον. Καὶ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ αἱ ἀρχαιολογικαὶ αὗται βιαιοπραγίαι προεκάλεσαν πολλῶν τὴν ἀγανάκτησιν, εὐγλώττως δ' ἐστηλιτεύθησαν ὑπὸ ὠραίων τινῶν στίχων τοῦ Βύρωνος. Πρὸ τίνος δ' ἔτι κυρία τις ἑλληνικῆς καταγωγῆς, ἡ πριγκίπισσα Δώρα Ἰστριας, γυνὴ εὐφυῆς καὶ πολυμαθῆς, ἐπανελάμβανε τὰς κατὰ τοῦ ἀγγλικοῦ βανδαλισμοῦ μομφὰς ἐν ἐπιστολῇ δι' ἧς μὲ ἐτίμησε. Τῇ ἀπεκρίθη ὅ,τι καὶ ἤδη λέγω πρὸς τοὺς ἐνώπιόν μου Ἕλληνας: Ἡ Ἑλλάς ἐπὶ τοῦ Ἐλγιν, ἔκυπτε τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν Ὀθωμανικὸν ζυγὸν ἀγνοοῦσα καὶ ἀδιαφοροῦσα πρὸς τοὺς θησαυροὺς, τοὺς ὁποίους οἱ σοφοὶ τῆς Εὐρώπης ἐθαυμάζον ἐπ' αὐτῆς. Αὐτὸς δ' ἀργιεπισκοπος τῶν Ἀθηνῶν παρεῖχε εἰς τὸν λόρδον Ἐλγιν τὴν ἀδειαν ν' ἀφαιρέσῃ ἐκ τῶν ἐκκλησιῶν πᾶν ὅ,τι καλὸν ἢ ἀρχαῖον τῷ ἦρσκε. Ἀλλὰ τὰ πρότυπα ταῦτα τῆς τέχνης, ἐναποτεθέντα ἐν ταῖς συλλογαῖς τῆς Δύσεως, μὴ δὲν συνετέλεσαν ὅπως ὑποβάψωσι

παρ' ἡμῶν τὴν λατρείαν τῆς ἀρχαιότητος; μὴ δὲν ἐμόρφωσαν τὰς νεωτέρας σχολὰς τῶν ἡμετέρων γλυπτῶν καὶ ἀρχιτεκτόνων; μὴ δὲν ἐχρησίμευσαν πρὸς ἀνύψωσιν τῆς ἀξίας καὶ αὐτῶν τῶν ἀριστουργημάτων τῆς Ἑλληνικῆς φιλολογίας; Ἴσως πολλὰ τῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἐκπατρισθέντων διεφυλάχθησαν οὕτως ἀπὸ τῆς καταστροφῆς. Μὴ λησιμονώμεν ὅτι τοῦ Βεγετοῦ Μοροζίνη αἱ σφαῖραι ἔφερον τὴν ἐρήμωσιν ἐν τῇ Ἀκροπόλει κατὰ τὸ 1687 καὶ ἀνέτρεψαν τὸ στέγασμα τοῦ Παρθενῶνος, μεταβληθέντος εἰς πυρταποθήκην. Ὅθεν ἔχουσι ποικίλους οἱ Ἕλληνες λόγους ὅπως παρηγορῶνται διὰ τὸν τοιοῦτον πλουτισμὸν τῶν μουσειῶν τοῦ Λονδίνου ἢ τῶν Παρισίων, καὶ τὴν ἐκ τούτου προσγενομένην ζημίαν εἰς τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐπυξήσῃ τὸ ἠθικὸν κύρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ καθ' ἅπασαν τὴν Δύσιν, τὸ δὲ κύρος τοῦτο, ἐνισχυόμενον ὑπὸ τῆς θέας τῶν ἔργων τῆς ἀρχαιότητος, συνετέλεσε μεγάλως πρὸς ἐξέγερσιν τῆς γενναιοφρονος συμπαιθείας, ἣτις ἐξώθησε τὴν Εὐρώπην πρὸς ἀρωγὴν τῆς κατὰ τῶν Τούρκων ἀγωνιζομένης Ἑλλάδος, καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ σήμερον δικαίως καυχᾶται.

Ἐγένετο ἀρὰ γὰρ τῆς τοιαύτης ἀνεξαρτησίας χρῆσις, ὁποῖαν ἢ κοινὴ ἐν Εὐρώπῃ γνώμη ἀπῆται! Ἡμεῖς τε καὶ οἱ γείτονες ἡμῶν συχνάκις μεμφόμεθα τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τῷ ἀγόνῳ θορῶ τῶν βουλευτικῶν αὐτῶν συνελεύσεων, ἐπὶ τῇ μὴ μονιμότητι τῶν Κυβερνήσεων αὐτῶν, ἐπὶ τῇ ἀκράτῳ ἐπιδιώξει θέσεων δημοσίων καὶ . . . προσοδοφόρων. Δὲν ἦλθον ἐνταῦθα ἐπὶ σκοπῶν νὰ ἀπολογηθῶ ὑπὲρ αὐτῶν. Ἄλλως τε οἱ Ἕλληνες ἔκπαλαι εἶχον τὴν συναίσθησιν τῆς ἐξαιρετικῆς αὐτῶν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας ἐπιδόσεως, οἱ δὲ ῥήτορες αὐτῶν ἔκπαλαι διεκλήρυττον ὅτι «ὁ ἑλληνικὸς λαὸς προώρισται νὰ ἐπισύρῃ τὸν θναυμασμὸν τῶν ἐπερχομένων γενεῶν.» Ὅ,τι δ' ὁ Δίσχινης ἔλεγε, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐξασθενησθέντες ὑπὸ τῶν ἐμφυλίων σπαραγμῶν ὑπέκυπτον εἰς τὴν Μακεδονικὴν κυριαρχίαν, τὸ αὐτὸ ἐπανέλεγον καὶ ὁπότε ἡ ἀγέρωχος Ρώμη τοὺς ἠπέλει. «Λέγουσιν, ἀνέκραζεν ὁ Κάτων, ὅτι οἱ Ρόδιοι εἶναι ἀλαζόνες. Ἄλλ' ὑπάρχει λαὸς ἀλαζονικώτερος ἡμῶν;» Δύο μετέπειτα ἑκατονταετηρίδας ὁ Πλίνιος ἀπεκάλει τοὺς Ἕλληνας, οὐχὶ ὅπως περιφρονήσῃ αὐτοὺς, φυλὴν ὑπὲρ πᾶσαν ἑτέραν ἀρεσκομένην εἰς τὰ ἑαυτῆς ἐγκώμια. Ἡ φυλὴ αὕτη ἐχριστιανισθεῖσα ἔκτοτε διετήρησε τὸ χαρακτηριστικὸν τοῦτο καὶ μεθ' ἅπασας τὰς μακρὰς συμφορὰς καὶ ταπεινώσεις αὐτῆς. Δὲν ἀκούουσιν εὐχαρίστως οἱ Ἕλληνες τὰ ἐλαττώματα αὐτῶν καὶ ἰδίως παρὰ ξένων, καὶ μάλιστα Γάλλων. Ὡς πρὸς τοῦτο ὁμως φοβοῦμαι, καθ' ἃ ἔλεγεν ὁ Κάτων, ὅτι πολλοὶ ἐξ ἡμῶν ὁμοιάζομεν

πρὸς τοὺς Ἕλληνας. Τὸ δὲ καθ' ἐμὲ, Κύριοι, ὅσον ἀφορᾷ τὰς ὑπουργικὰς μεταβολὰς, γθὲς διατρέχων τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ ἡμετέρου Πανεπιστημίου παρετήρουν ὅτι ἀπὸ τοῦ 1834 ἕως τῆς σήμερον προσηγόρευσα τεσσαράκοντα ὑπουργούς. Ἵπολογίσατε τὸν μέσον ὄρον, κύριοι μαθηματικοί, καὶ εἰπῆτέ μοι ἐάν ἐκ τοῦ ὑπολογισμοῦ δὲν ἐξάγεται μᾶθημα μετριοφροσύνης δι' ὅλους ἡμᾶς. Προτοῦ μεμψώμεν τοὺς ἄλλους ἅς ἐξετάσωμεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἐνώπιον τοῦ κατόπτρου. Ἡ Εὐρώπη ἐπραξέ βεβαίως πολλὰ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος καὶ δικαιούται πολλὰ παρ' αὐτῆς νὰ προσδοκᾷ, δικαιούται πολλὰ εἰς αὐτὴν νὰ διδάξῃ, ἀλλ' ὀφείλει πρὸ πάντων διὰ τοῦ παραδείγματος νὰ διδάσκη. Ἄς προσπαθίσωμεν ἡμεῖς, ἰδίως, οἱ Γάλλοι νὰ παράσχωμεν εἰς αὐτὴν τὸ παράδειγμα τῆς σωφροσύνης καὶ τῆς σταθερότητος ἐν τῇ ἐξασκήσει τῆς ἐλευθερίας, μὴ λησιμονώμεν δὲ τὰς δυσχερείας καθ' ὧν εἶχον καὶ ἔχουσι νὰ παλαίσωσιν οἱ Ἕλληνες ἀναπλάττοντες τὴν ἐθνικότητα αὐτῶν, ἐπανορθοῦντες τῆς καταστροφῆς καὶ τῆς βαρβαρότητος τὰ ἀποτελέσματα, ἐπανορθοῦντες δ' ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν ἠθικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καταστροφὴν, τὴν ὁποῖαν αἰῶνες δουλείας ἐπέφερον. Ἀρμόζει εἰς ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρὸν, οἷον τὸ ἡμέτερον, ν' ἀποβλέπῃ ἀείποτε συμπαιθῶς πρὸς τὸ μικρὸν ἔθνος εἰς τὸ ὁποῖον τοσαύτας ὀφείλουσι χάριτας οἱ Χριστιανικοὶ λαοί, οὔτινος δὲ καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ ἐρεῖπια περιβάλλονται ὑπὸ τῆς ἀφθάρτου αἰγλῆς ἐνδοξῶν ἀναμνήσεων.

Ἐν Παρισίῳ, Φεβρουάριος 1879.

Δ. Β.

Αἱ ἐπόμεναι σελίδες μετεφράσθησαν ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Ἐδμόνδου Τεζιέρου, τοῦ ἐπιγραφομένου «Τὰ ἐνεστῶτα.» Τὴν παρατιθεμένην κατωτέρω ἐπιστολὴν ὑποτίθεται γράφων νέος Πέρσης, ἀκόλουθος τῆς ἐν Παρισίῳ πρεσβείας τοῦ Σάχου, πρὸς τινα ἐν Τεχεράνῃ φίλον.

Σ. τ. Δ.

Ο ΟΥΣΒΕΚ ΧΑΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΕΣΣΙΡΙΝ

Ἔστωσαν τὰ ῥόδα Σου πάντοτε ἀνθισμένα. Ἄφ' οὗ διήλθουμεν ἀπείρους σελήνας ἐπὶ τῶν νότων τοῦ ἀφρίζοντος ἵππου, ἐρθάσαμεν εἰς τινα πόλιν, ἣτις, καθ' ἃ ἤκουσα, εἶναι ἡ τρίτη τῆς Αὐτοκρατορίας, καλεῖται δὲ Μασσαλία. Ὁ λαὸς συνηγμένος μᾶς περιέμενε, καὶ μετ' ἀγαλλιᾶσεως μᾶς ὑπεδέχθη. — Φαντάσου ὅτι οἱ ἄνθρωποι τοῦ τόπου τούτου ἐξελέξαντο διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν τὰ πένθιμα χρώματα, ἅτινα φοροῦσιν εἰς τὰς κηδείας τῶν Σάχηδων οἱ μυρολόγοι τοῦ Τεχεράν. Ἐχουσι δ' ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῶν στρογγύλα τινα πράγματα, ὁμοιάζοντα μὲ καπνοδόχους. Δὲν εἶδον τίποτε γελιοῦτερον ἀπὸ τὴν θέαν Εὐρωπαίου, καὶ ἀπορῶ πῶς αὐτοὶ οἱ Γάλλοι, τῶν ὁποίων ὅλα τὰ βιβλία ἐπαινοῦσι τοὺς ὠραίους τρόπους, δύνανται νὰ ἔχωσι τὴν ἐλαχίστην χάριν, περιβεβλημένοι μὲ ἔνδυμα ἀπολήγον εἰς ὅξυ ὡς ἡ οὐρὰ τοῦ πτηνοῦ. Ὅσον διὰ τὰς γυ-